

El savi rei boig i altres contes

Empar de Lanuza

Il·lustracions de **Paulapé**



Pròleg de Francesc Gisbert

Un llibre amb història

Era l'any 1978. Una jove escriptora valenciana, totalment desconeguda, guanyava, amb una *òpera prima*, el premi més prestigiós de la literatura infantil i juvenil, el Premi Folch i Torres de Barcelona, *El savi rei boig i altres contes*. Una obra que també va guanyar el premi CCEI (1980) i es va traduir a l'eslovac, *Múdry bláznivý král* (1990). Empar de Lanuza inaugurava la LIJ valenciana per la porta gran. I ho feia amb un dels llibres de major èxit, vendes i anomenada de les nostres lletres. El primer clàssic infantil de les lletres valencianes.

Clàssics són aquells llibres que superen el pas del temps, aquells llibres de temàtica universal, que mai no passen de moda i sempre tenen coses a dir-nos. La definició s'ajusta, a la perfecció, a *El savi rei boig i altres contes*. Han passat més de quaranta anys i *El savi rei boig* continua amb la mateixa força i vigència que el primer dia. Enric Valor, en el pròleg a la primera edició, ja avisava que érem davant d'un llibre per a recordar. Una obra concebuda com un gènere, el de crear històries novel·les a partir de l'estructura del conte popular. És a dir, partir de la tradició oral i rondallística, per a transformar-la i actualitzar-la,

en la línia de la renovació de l'imaginari que propugnava Gianni Rodari en *Gramàtica de la fantasia*.

L'obra que tenim a les mans és un tresor de contes que ha encaterinat i encaterinarà grans i menuts, ara i adés. A partir de l'estructura i els motius del conte tradicional, el conte clàssic de la tradició popular, Empar de Lanuza basteix uns arguments renovats i engrescadors. Va ser un dels primers llibres que vaig llegir, allà en les beceroles de la infantesa i, des d'aleshores, el recorde amb una gran tendresa i respecte. Som davant d'una espècie escadussera de llibres, d'aquells llibres dotats de la màgia inexplicable de franquejar les portes de la lectura i deixar-les ja obertes, als seus lectors, per sempre. Hi ha històries que entretenen, que no desagraden, i històries, com les d'*El savi rei boig*, que creen lectors, que fascinen per sempre. L'editorial Andana ha volgut recuperar l'obra i vestir-la de nou per oferir-la als lectors actuals.

Empar de Lanuza

Quan fa anys investigava per a la meua tesi doctoral, *Una història de la Literatura Infantil i Juvenil Valenciana*, publicada posteriorment com a manual, vaig haver de fer una tria dels deu autors més representatius de la LIJ

valenciana. He de confessar que vaig tindre dubtes en molts casos, però no en la persona que havia d'encapçalar el cànon. La llista havia d'estrenar-la Empar de Lanuza, entre molts altres motius, per la repercussió d'*El savi rei boig*.

Empar de Lanuza s'enfrontà al repte d'escriure sense una tradició escrita prèvia, ni de LIJ ni de cap altre gènere modern i consolidat en valencià. I en reeixí. I va ser gràcies a l'encert de partir de l'única tradició narrativa que tenia a l'abast, la narrativa oral, que començava a prestigiar Enric Valor amb les *Rondalles Valencianes*, però passada pel sedàs de la modernitat. Sense tradició escrita, va parar l'orella a la tradició oral. És revelador que Enric Valor compare el que ell va fer, «arreplegar», «transformar», «nacionalitzar» una tradició oral, amb el que continuà fent Lanuza.

El savi rei boig (1979) i *L'home del Penyagolosa* (1991) són dos obres en aquesta línia. D'acció ràpida i lineal; de tècnica narrativa inspirada en l'oralitat; d'herois i heroïnes que han de superar un conflicte; de personatges fantàstics humanitzats (dracs, bruixes, donyets, princeses...). Després, vingueren altres relats de tarannà distint, *Bon viatge*, *Pitblanc* (1982), *Aventura d'una desventura* (1983) o *L'escletxa assassina* (1991).

Empar de Lanuza, però, també mereixeria inaugurar la LIJ valenciana per dues aportacions més, en què va ser pionera. És l'autora de *Mitja dotzena* (1984), un recull de sis peces teatrals breus, per a ser representades i treballades a l'aula, precedides cadascuna d'una introducció amb consells per a la posada en escena. Parlem de la primera mostra publicada de teatre infantil en valencià, concebut per a ser treballat a l'escola. Per si això no en fora prou, Empar de Lanuza inaugura un altre gènere, la poesia infantil. Altres poemaris per a infants foren *Abecedari del diumenge* (1988), distingit amb el premi Tirant lo Blanch de la Diputació de València (1986) i amb el Premi de la Crítica de la revista *Serra d'Or*, (1989), i *Versos al sol* (2000). Després d'una llarga etapa de silenci, la nostra autora retorna amb força, precisament, amb un poemari infantil, *Això va ser i fou...* (Andana Edicions), il·lustrat per la seua filla Paulapé.

Vos deixe amb el magnífic pròleg d'Enric Valor, a la primera edició. I després, benvinguts sigueu, a les extraordinàries aventures dels personatges d'*El savi rei boig i altres contes*.

En el principi va ser el conte

«En el principi va ser el conte», comenten Bourneuf i Ouellet en una de les seues obres d'anàlisi de la literatura. I afegeixen: «Abans que es constituís la narrativa escrita, s'havien acumulat tresors inestimables de literatures orals». Per una banda, en ser arreplegats en part aquests tresors patrimoni de tots els països en els llibres sagrats de l'Índia, en la Bíblia, en les antigues col·leccions de contes àrabs, etc., el desenvolupament del conte donà lloc a narracions més extenses i, a la fi, a la novel·la. Però per un altre costat el gust o la necessitat de la brevetat, de l'acció continuada i meravellosa i de la senzillesa en la seua exposició feren que pertot arreu del món es conservassen les antigues contalles, i les faules, i especialment les rondalles o contes populars que, passant de generació en generació i d'uns en altres països –on es *nacionalitzaven*–, es reproduïren en infinites formes per a entreteniment i gaudi de tothom i font d'il·lusió i coneixement dels infants de tota la terra.

La universalitat de les rondalles ha presentat als estudiosos el problema de la seua aparició i desenvolupament. Es consideren *contes d'autor desconegut* però

no un producte inicialment produït col·lectivament pels pobles antics, perquè això és impossible. Primer vingué la creació individual, o el relat d'un observador; després s'esdevingué el secular procés de *col·laboració* amb les seues ampliacions, condensacions, transformacions, literaturitzacions...

Modernament s'ha dut a terme també moltes vegades encara el treball de recol·lecció d'aquests contes populars tradicionals. I quan l'han fet escriptors inspirats, aquests contes s'han enriquit notablement amb la bellesa de l'estil, les clares descripcions dels espais, la fixació dels personatges i la riquesa d'imatges que els suggerien els temes. Els emprastaren, a més a més, els seu caràcter *nacional* tot reflectint-hi la manera de concebre el seu missatge des de la seua terra i des de la seua gent. Noms tan famosos com el de Charles Perrault de França, els germans Grimm a Alemanya, Andersen a Dinamarca... en temps més o menys passats, i més a prop de nosaltres Henri Pourrat amb els seus *Trésors des contes dedicats* a l'Alvèrnia, Miguel Ángel Asturias a Guatemala, Joan Amades a Catalunya, mossèn Antoni Maria Alcover, que signava Jordi d'es Racó, a les Illes, Pasqual Tirado a Castelló... testimoniegen amb les seues obres allò que acabem de dir.

Quins trets peculiars ha de tenir el relat, més o menys breu sempre, perquè siga considerat *conte popular tradicional o rondalla*? Doncs que incloga dos caires indispensables: el líric i el meravellós. I, a més, que siga fruit d'aquella *col·laboració secular* a què abans ens hem referit. Però no totes les rondalles, encara que sí la seua major part, són *contes per a infants*. La rondallística té un major abast. Perquè el conte infantil es produeix dins uns límits precisos i amb uns objectius determinats: incloure un missatge més o menys explícit (el triomf de la bondat, de l'enginy, el càstig o la conversió del dolent, etc.); presentar un conflicte vistent, *naïf*, i sovint la intervenció del sobrenatural –fades, follets, dracs o persones o animals extraordinaris– en la resolució del conflicte.

L'obra

Aquestes digressions en la presentació del notable llibre de contes per a infants que segueix, intítulat *El savi rei boig* –que és alhora el títol del primer i potser més enginyós relat– vénen a tomb, segons el meu criteri, per a poder fixar el gènere literari a què pertanyen les setze narracions que conté i poder-ne valorar els mèrits indiscutibles.

Hem dit a primeries que «en el principi va ser el conte». I ací afegim que Empar de Lanuza, dins de la seua absoluta i exquisida modernitat, s'ha situat en aquest principi, ço és, abans del desenvolupament de la rondalla, puix que la seua obra té un avantatge sobre aquella vella i preciosa literatura tradicional: que la nostra escriptora no ha arreplegat cap tema ni cap motiu menat per la tradició, ni menys, per tant, ha transformat, ni nacionalitzat ni literaturitzat els seus contes infantils, sinó que els ha creats *ex nihilo*, de punta a punta, en un reeixit esforç d'imaginació i de tendresa.

Un altre mèrit que trobem en la col·lecció és la seua varietat de temes i tractaments.

El savi rei boig, La princesa Paulina, El xiquet que no sabia ser valent, Felip i les quatre estacions, i La lletera contista no contenen elements fabulosos, però estan banyats de meravella per la singularitat del caràcter dels protagonistes. Un rei que prova astutament la fidelitat dels seus súbdits, una interessant princeseta rebel, un minyó que no trobava el camí del valor, la història d'un petit llenyater i l'astúcia candorosa d'una lletera que salva un destret amb la seua habilitat a contar falòrnies, hi proven la destresa narrativa i la capacitat de fabulació d'Empar de Lanuza on no hi ha aspectes sobrenaturals.

Els objectes inanimats –una llepolia, un llapis, un cavall de cartó i un botó que va de mà en mà i corre camins– es tornen en suau transició éssers dotats del do de la paraula, en *El xiquet i el guerrer de xocolata*, en *La història d'un llapis*, en *L'aniversari d'Andrea* i *El botó que rodà pel món*, amb un evident encant.

Els animals personificats apareixen en *Antoni*, *Joanot i les perdius*, en *El caçador de pardals*, en *El gall de brega* i en *El xiquet que va voler ser gos*. I, sense minva de la seua originalitat ben acusada, podem dir que aquests quatre relats –com altres de la col·lecció– resten dins un estil que ens duu a la memòria Andersen, Grimm, Perrault o el mateix Disney.

Esment a part, per fi, mereixen *El Gegant-Xic* i *La vella, la gata i l'espígol*, entre la narració i la faula, i *El bruixot bromista*, sadollat d'ingènua amabilitat.

L'autora

Empar de Lanuza i Hurtado (València, 1950), guanyadora amb aquest recull de contes dels prestigiós premi Josep M Folch i Torres per a la literatura infantil, seguint una intensa vocació, es va llicenciar en Pedagogia a la Universitat de València, la qual cosa, juntament amb la

seua innata predisposició, l'ha feta arribar a un pregon coneixement de l'ànima infantil. Si a aquestes qualitats afegim les seues indubtables condicions de narradora, ben demostrades en aquesta ocasió, tindrem una semblança, o almenys una aproximació, de la seua personalitat.

Ella sap a abastament que al minyó, en sentir un relat amb belles imatges en la descripció dels ambients i dels personatges i una fluïdesa i claredat convenients en l'expressió de les seues aventures, vicissituds, èxits i descobertes, se li produeix una gaudiosa transmutació del seu petit món quotidià i li'n fa sentir –per a la seua millor formació– un altre de més significatiu i poètic. I en aquest seu primer llibre, ha sabut servir aquesta saviesa.

*A la meua mare
i a tots els qui, com ella,
són contistes anònims.*

*I, en aquesta edició de 2020,
a la meua filla, que ha posat
la seua estima i el seu saber
en les il·lustracions.*

El savi rei boig

En un país no massa llunyà, hi havia un regne xicotet on es vivia molt bé. Cada família disposava d'una gran casa, un tros de terra per treballar i uns quants animalets. Els homes i les dones d'aquest país sabien construir cases, teixir i fabricar les màquines necessàries.

Als xiquets els ensenyaven, a les escoles, tot allò que els pares havien après dels seus pares: fer pastissos, teixir vímet, coure fang, llegir, pintar, classificar plantes, fer bicicletes i motos, escriure... i cada dia era nou per als xiquets i estava ple de sorpreses i aprenentatges.

Quan es feien grans, construïen les seues pròpies cases, inventaven noves tècniques per a facilitar el



treball i eren des de sempre ciutadans, dignes del major respecte.

Aquest benestar el devien a un bon rei, que havia crescut amb ells i que vivia preocupat per la felicitat del seu poble.

Un dia, el rei, ja vell, va fer una crida a tot el poble, i els ciutadans, que el respectaven i el volien, acudiren a la plaça major, curiosos de conèixer els motius del monarca per a cridar-los.

La primera sorpresa que tingueren és que s'havia muntat una torre enmig de la plaça, des d'on el rei anava a parlar. Els homes, les dones i la xicalla reunida quedaren impressionats d'aquesta novetat, perquè el rei sempre els havia parlat des de terra i mai no li havia calgut alçar la veu ni utilitzar un micròfon, tal era el respecte del poble pel seu governant.

Tothom observà com el rei, en aquesta ocasió, s'havia posat dues capes i la gran corona dels avantpassats, cosa inusual perquè els tresors reials del país solien estar exposats al museu i sols en sortien quan el rei se'ls posava per rebre algun monarca veí.

El rei muntà majestuosament per l'escala i, rodejat dels seus acompanyants de sempre, parlà així:



–Benvolguts súbdits! El vostre rei no necessita res, perquè, com sabeu, té de tot, però si voleu complaure'l, haureu d'oferir-li, per família, un sac de blat, un altre d'ordi i el millor animal que tingueu. Els xiquets em mostraran el millor invent que hagen fet. La meua guàrdia s'encarregarà que aquesta ordre es compleisca tal i com jo desitge. A partir d'ara, els meus servidors no podran parlar amb vosaltres.

La gent del poble, en silenci i sorpresa, anà eixint de la plaça per tornar cadascú al seu lloc. Al cap de tot-hom ressonaven les estranyes paraules del seu rei. Com que tots havien estudiat, coneixien bé el significat de les paraules emprades, però els eren noves, perquè el monarca mai no les havia utilitzades per adreçar-se al seu poble. Així, «súbdit» –fins aquest moment tots havien estat ciutadans– i també «millor», «ordre», «complaure'm», i «la meua guàrdia», ja que aquesta sempre havia estat tan sols un grup d'acompanyants.

És per això que la gent del poble començà a preocupar-se. No obstant, i degut a l'estima que tenien pel seu monarca, no hi hagué ningú que no fes allò que els havia demanat. Els acompanyants del rei no van tenir problemes amb cap ciutadà.



Però al cap de dues setmanes, el rei tornà a convocar tot el poble. Aquesta vegada mostrava dues corones, una al cap i l'altra sobre un coixí. I els parlà així:

–Benvolguts súbdits! El vostre rei no necessita res, perquè, com sabeu, té de tot, però si voleu complaure'l, haureu d'oferir-li per família dos sacs de blat, dos d'ordi i dos animals dels millors que tingueu. Els xiquets em mostraran els dos millors invents que hagen fet. Això augmentarà la meua riquesa... La meua guàrdia s'encarregarà que aquesta ordre es compleisca tal i com jo desitge. Aquell subordinat que vulga parlar amb mi, haurà de fer vint cartes i demanar trenta permisos.

Aquesta vegada, a més de la nova corona, havien aparegut dues paraules noves al discurs del rei: «subordinats» i «riquesa». Les condicions per parlar amb ell molestaren tots els ciutadans que, fins aleshores, havien pogut acostar-se-li sense problemes.

L'endemà, tots els veïns formaven una llarga cua en l'oficina de correus, però, al cap d'una setmana, no n'hi havia cap que hagués pogut parlar amb el monarca. I tanmateix, tothom li havia donat el que els havia demanat.

Preocupat tot el poble per una possible malaltia del rei, acordaren que quan els tornàs a convocar li pregun-



tarien el motiu de tan estranyes demandes. El més vell del poble queda encarregat de parlar-li.

Al cap de tres setmanes, el rei tornà a reunir-los a la plaça i, mostrant ara tres corones, acabà així el seu discurs:

–Benvolguts súbdits! El vostre rei no necessita res, perquè, com sabeu, té de tot, però si voleu complaure'l, haureu d'oferir-li per família tres sacs de blat, tres d'ordi i tres animals dels millors que tingueu. Els xiquets em mostraran els tres millors invents que hagen fet. La meua guàrdia s'encarregarà que aquesta ordre es compleisca tal i com jo desitge.

Quan el rei acabà de parlar, l'home encarregat de preguntar-li se li dirigí amb tot el respecte:

–Estimat rei: com a lleials i fidels ciutadans que som i hem estat sempre al nostre rei, i per tal d'agrair-vos sempre el vostre govern, ens agradaria que ens comunicàsseu a tots reunits el significat d'aquestes novetats. No podem parlar amb vós. Els nostres béns són cada vegada més escassos i la tristesa i la preocupació s'està apoderant de nosaltres i dels nostres fills. Si hi ha problemes, si hem de donar-ho tot en benefici del regne, ho farem. No dubtem de la vostra saviesa, però...

El rei no el deixà acabar i cridà la seua guàrdia:



–Preneu aquest xarlatà!, no fa més que destorbar. Qui ets tu, per a parlar així al rei?... Castigueu-lo, vint vegades i, per últim, que es llance a terra a besar-me els peus.

Això era molt més del que el poble podia imaginar, mai no havia passat una cosa tan greu. Se sentiren unes quantes veus d'indignació i la filla del rei, amiga de tothom, que res no comprenia del que passava al seu pare, digué així:

–Benvolgut pare, com a filla vostra que soc, us demane clemència per a aquest home i per a tots nosaltres, que no sabem què teniu ni per què voleu els béns de tots si, com diguéreu, no us falta res.

I el rei li respongué:

–Com bé has dit, ets filla meua, i sols per això no et castigue com a aquell vilà; però ni ell ni tu no heu de demanar-me explicacions. Jo soc el rei i mane de vosaltres. I perquè pagues el teu atreviment, et pose com a pena que ací, davant de tots, em faces riure.

La jove, que va veure amb claredat la bogeria del seu pare i començà a témer pel seu poble, es posà a plorar en silenci. Tot el poble respectà aquell plor i una ombra fosca cobrí el cap de dones, homes i xiquets.

Així estaven quan el rei amollà una gran riallada:



–Ha, ha, ha! Soc el rei! Filla meua, m’has fet riure, i vosaltres, vilans, també!

I continuà:

–Ara us demane tot allò de valor que tingueu a les vostres cases, vull fer-me l’anell més meravellós del món... Ignorants! Hi ha algú entre vosaltres que me’l puga fer?

Ningú no parlava, però de sobte un jove joier digué:

–Senyor rei, si tot el poble dona les seues riqueses i les dels seus avantpassats, jo em compromet a fer un anell que enlluernarà tots els reis de la terra!

–Molt bé, xicot –digué el rei–, ets atrevit. Jo havia parlat només de les riqueses personals, però tu has fet més gran la meua exigència. Heu sentit? Heu de donar-li també les joies dels vostres pares i avis! I a tu et dic, xicot, que et jugues el cap si no fas l’anell com ho has promés!

Així acabà de parlar el rei i se n’anà.

El poble quedà irritat i mirava de fit a fit el jove joier, el qual, ara que el rei no el podia sentir, els explicà:

–Doneu-m’ho tot. No us desenganyaré. El rei s’ha tornat boig i sols un que sembla boig se li pot acostar; escolteu, el meu pla és el següent...

Els contà què pensava fer i després els va dir encara:



–Ara feu el que el rei us ha ordenat, i no parreu per a res del nostre pla, perquè si res n'arriba a saber el rei, ens farà tallar el cap a tots.

El joier, que era fill del poble i conegut de tothom, obtingué la confiança d'homes i dones i començà a posar en marxa el seu pla.

Treballà nit i dia sense descans, i, al cap d'una setmana, i just per a la quarta convocatòria del rei, tenia acabada la joia més perfecta.

Quan el rei, que aquesta volta es presentà amb quatre corones, tingué tot el poble davant seu, va dir:

–A veure, xicot, què has estat capaç de fer! Si no m'agrada, el teu cap rodarà per terra aquí mateix. I el jove, lentament i amb tranquil·litat, li oferí un cofre d'or. Quan el rei el va obrir, quedà meravellat pel magnífic treball del xic. L'anell era un brillant tan gros com una nou, i estava magníficament ben tallat; el rei el mirà i va veure amb sorpresa que el seu rostre quedava reflectit en cada cara del diamant, tantes vegades com se sent l'eco en una vall profunda.

Tot el poble esperava, inquiet, la resposta del rei, però aquest parlà així:

–Meravellós! És més del que m'havies promés! És meravellós! Com a agraïment pel teu treball, pots demanar-me el que vulgues.





–Honorable rei –digué el jove–, heu valorat el meu treball i amb justícia voleu premiar-lo. Vull demanar una cosa molt simple i no dubte que la vostra gràcia me la concedirà. Vull, per cada vegada que us veieu el rostre a l'anell, un sac de blat, un altre d'ordi i el millor animal que tingueu.

El rei, amb la mirada intel·ligent d'altres temps, respongué:

–Ets molt llest, xicot; realment sembla molt simple, però he tret el compte i sé que donar-te allò que em demanes suposa el doble del que tot el poble m'ha anat donant fins ara, però... per què ho vols?

–Majestat, vull tornar-ho al vostre poble, que ha fet possible aquest anell.

–A més d'atrevit i intel·ligent –digué el rei–, ets molt generós i just. I ara, poble meu, escolteu: soc el rei més feliç del món, perquè el meu poble ha rebutjat la tirania i no s'ha deixat sotmetre per fidelitat al seu rei. Però, soc ja vell i he d'anar pensant que algú haurà d'ocupar el meu lloc, ja que no hi ha res més ridícul i perillós que un governant boig. Ho heu comprovat. Ací mateix podem fer la coronació de la persona que escolliu. L'escollireu vosaltres, encara que tots sabem, a partir d'aquesta farsa qui és digne de governar amb justícia aquest poble fidel.



I així, entre aclamacions de goig, el joier quedà convertit en el jove rei, que tornà al poble tot el que havien hagut de donar al savi rei que s'havia fet passar per boig.



Ningú no en sap el secret, però al museu d'aquell país ocupa un lloc important una pedra magníficament ben tallada i com una nou de gran, que, encara que no ho és, sembla un perfecte brillant.



Història d'un llapis

Aquesta és la història d'un llapis. Havia nascut a Alemanya. La seua fusta era molt bona i per fora estava pintat de groc i negre.

Com que era nou, la mina encara no havia vist la llum, i, coberta pel silenci de la fusta, pensava com seria la persona que li faria fer la seua primera ratlla.

–Potser serà un botiguer que em gastarà per a fer els comptes, o tal vegada un xiquet, o un poeta, o una matemàtica...

La inquietud no el deixava dormir. Sabia que podia ser qualsevol cosa, però, per damunt de tot, volia ser ja un jove llapis; tenia ganes de conèixer el món.



Un dia sentí com el duïen d'un lloc a un altre i com, finalment, l'embalaven junt amb altres germans, en una capsa. Després, ja no recordava res més: es va marejar. Ell no sabia que ja començava a conèixer el món, transportat per avió del seu país de naixement a un altre del Mediterrani.

Després de passar dos dies i dues nits rodant d'ací cap allà, es trobà a les mans d'un home –era l'amo d'una papereria–, que va dir:

–Encara com han arribat!

I ell pensà:

–Això vol dir que ens estaven esperant. Que nerviós que estic!

De seguida va escoltar com un jove que entrava a la botiga deia:

–Bon dia! Vull un bon llapis.

I l'amo de la tenda, tirant mà de la capsa on eren el nostre llapis i els seus germans, en tragué un i el donà al jove.

El nostre llapis, dins de la capsa, pensà:

–No m'ha tocat a mi. Encara hauré d'esperar una mica més.

Però no havien passat deu minuts, que sentí una velleta demanar:



–Voldria un bon llapis i una goma. Són per al meu net, sap?

El seu net, que l'acompanyava, era un xiquet amb una bata de ratlletes i els cabells amb olor de colònia. Aquell dia ho estrenava tot: la llibreta, la cartera i l'escola.

La seua àvia va dir-li:

–Ja m'ensenyaràs el que hages fet a classe, eh?

I li donà la goma i el llapis.

El xiquet s'afanyà a obrir la cartera. De moment obrir-la i tancar-la era el que més li agradava; hi col·locà ordenadament les noves adquisicions.

El llapis, mentre passava d'una mà a una altra i finalment al fons obscur d'una cartera infantil, pensà:

–Quin net més net! –i ell a soles començà a riure.

Li agradava el seu amo. Era menut, però semblava intel·ligent. Segur que el faria treballar molt i recordà el que deia el seu avi: «apa, llapis, en mans de xiquet, no pararàs ni un poquet».

De sobte tot s'il·luminà; el xiquet, amb cara de satisfacció, treia de la cartera les seues propietats i les posava damunt una taula verda, tan menuda com ell.

Una dona jove se li acostà:

–Aquesta deu ser la mestra –pensaren alhora xiquet i llapis.



I sentiren com, amablement, va dir:

–Bon dia, Jordi, vols que t’ajude a fer punta al teu llapis?

I Jordi, que així es deia el xiquet, afirmà amb el cap. Per al xiquet era un moment important, per al llapis també. Aquell havia d’estar atent. Aquest havia de mantenir-se fort per no deixar que es trencàs la seua mina negra.

Al moment, Jordi agafà amb les grosses i calentes manetes el llapis i va fer la seua primera ratlla a l’escola, després la segona i la tercera, i així fins que es descomptà.

Fatigats com estaven per tantes novetats, Jordi i la seua cartera, amb les coses acabades d’estrenar, tornaren a casa.

Jordi mostrà el que havia fet a classe i tota la família el va felicitar. Vertaderament, aquelles ratlles i aquelles redones fetes per ell estaven molt bé, encara que no fossen els rius i flors que Jordi deia. El llapis, de tan cansat com estava, s’adormí aviat i no es va despertar fins que, a l’endemà, l’avia dugué una altra volta el seu net a l’escola.

Aqueix matí Jordi va conèixer un altre xiquet i varen fer tractes. Jordi digué:



di
dime
dime
diz



–Si em dones el cotxet, jo et donaré el meu llapis
–que era l'única cosa que tenia a mà.

L'altre xiquet respongué:

–Bé!

–Això què vol dir? –pensà estranyat, el llapis. I passà d'una maneta a l'altra. Encara no sabia res de la inconsciència dels xiquets.

I prompte es trobà dins la boca, el nas i les orelles del nou petit amo.

Aquest xiquet no era tan net com Jordi, però havia de reconèixer que tenia moltes habilitats; feia, segons deia ell, «com el botiguer del meu barri» i sostenia el llapis en l'orella, mentre es passejava tot satisfet; també el sabia mantenir com a bigot sense tocar-lo amb les mans; però el que més li agradava era fer-li punta i feia mil viatges a la paperera: en una mà el llapis, en l'altra l'amenaçadora maquineta.

De tant de fer-li punta, el llapis es feia vellet per moments, cada vegada li quedava menys fusta groga i negra i amargament es lamentà:

–Soc qualsevol cosa, excepte un llapis. M'utilitza de bigot, de rascador, de furgador, i a aquest pas m'acabaré en dos dies. A més a més aquest diable de xiquet m'ha rosegat el cap i sembla que estiga boig. Seria a això que



es referia el meu avi quan deia: «apa, llapis, en mans de xiquet, no pararàs ni un poquet»? Quan va veure que els xiquets plegaven per a anar a casa es tranquil·litzà i, després de rebre uns quants cops dins la cartera del nou amo, arribà a una casa plena de sorolls; la germaneta saltava, el xiquet jugava a futbol, la mare clavava un clau i el pare feia funcionar tots els electrodomèstics.

De sobte sentí com una mà, de dits allargats –la del germà més gran–, l’agafava delicadament i començava a fer amb ell un bell dibuix.

–Això és deliciós –pensà el llapis.

Primer dibuixà un paisatge, després una cara, un ninot, un còmic...

–Que divertit! Soc el llapis d’un dibuixant d’historietes!

I ja mai més no se separà del seu jove amo i treballà feliç en companyia seua, fins que es va fer vellet i tan xicotet com la punta d’una agulla de cap.

Mentre, el rosegador de llapis n’havia trobat un altre i pogué continuar perfeccionant les seues habilitats.





© foto de Guillem Pérez



© foto d'Estrella Jover
per a CulturPlaza

Empar de Lanuza Hurtado (València, 1950) va estudiar Pedagogia i va treballar en problemes d'aprenentatge. Va participar en l'organització dels Cursos de Lingüística Valenciana i la seua Didàctica des del Secretariat de l'Ensenyament de l'Idioma.

En 1978 va guanyar el Premi «Josep Maria Folch i Torres» amb *El savi rei boig i altres contes* (La Galera, 1979). Des d'aleshores ha publicat monografies de narrativa, teatre, poesia; articles sobre literatura i obra en revistes i antologies, com ara la recepta de *l'Arròs al forn* (Pelitrúmpeli, 2012), *La dragona Tina* (Abalorio, 1994), *La família feroç* (Aliorna 1988), *Santànima, faules d'un monestir* (Empúries, 1991), *Versos al sol*, 2000.

Ha estat guardonada amb altres premis, tant a obra nova com a obra publicada.

No ha deixat d'escriure originals i es troba molt satisfeta del fet que li reediten obres que tenen més de 40 anys.

Les il·lustracions de **Paulapé** (València, 1984) habiten llibres, murals, campanyes publicitàries, cartells i articles de premsa. Dels llibres que ha il·lustrat destaquen *Això va ser i fou*, d'Empar de Lanuza i *La vida que creix*, de Marc Granell. També ha treballat per a la Generalitat Valenciana, diversos ajuntaments, la revista *Retina-El País*, el CEFIRE d'Educació Infantil o la Fundació FULL-Fundació pel Llibre i la Lectura.

A més d'il·lustrar, codirigeix Baba Kamo-Festival i fira del llibre il·lustrat i ensenya Drets d'autoria al Màster d'Il·lustració Professional de Barreira Arte.